

Editör'den...

Kültür ve İletişim dergisi, okumakta olduğunuz 19. nüshasıyla dokuz yılı geride bırakmış oldu. Bu sayımızda "kamusal alan ve medya" üzerine üç makale, iki etkinlik değerlendirmesi ve iki kitap eleştirisi yer alıyor. Dergide sadece kültür ve iletişim konularında nitelikli araştırmaları yayınlamakla kalmıyoruz; aynı zamanda bu konulardaki çalışmaların kamusal olarak görünür kılındığı akademik toplantıların değerlendirildiği bir platform sunuyoruz. Ayrıca dergimiz, üretilen çalışmaların tanıtılıp değerlendirildiği kitap eleştirileri bölümü ile Türkiye'de akademiya da eksikliğini duyduğumuz, birbirinin çalışmasını görme, eleştirme, tartışma ve bunlardan hareketle daha nitelikli, kapsayıcı çalışmalara ulaşma noktasında da büyük katkı sağlıyor.

Mine Gencel Bek
Editör

Kültür ve İletişim'in bu sayısının ilk yazısı Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Gülsüm Depeli'nin köşe yazılarında türban tartışmalarından hareketle basında nasıl bir "kamusal alan" anlayışının hakim olduğunu inceleyen çalışması. Öncelikle, siyaset felsefesinde kamusal alan kavramını ve Türkiye'de kamusal alanı tartışan yazar, siyasi yelpazenin farklı noktalarını temsilen yedi gazetenin üzerine gerçekleştirdiği analiz sonucunda şu sonuçlara ulaşıyor: Buna göre, türban konusu özelinde Kemalist/ laik ve İslamcı; "resmi/ devlete ait olan" ve "halka ait olan" ikilikleri eksenindeki söylemsel çatışmanın merkezini *Yeni Şafak*, *Cumhuriyet* ve *Zaman* gazeteleri oluşturuyor. Depeli'ye göre, daha "pe-

riferik" kalan *Radikal*, *Hürriyet*, *Sabah* ve *Evrensel* gazetelerindeki köşe yazılarında ise önceki gazeteler gibi homojen, teksesli tutumlar yerine bireysel farklılıklar gözlenmektedir. Yazarın, analiz sonucunda konunun "somut olayın ve çekişen aktörlerin çemberi"nde sınırlanarak kamusal alanın mekansal tanımlara indirgenmesine ilişkin saptaması çok önemli. Yazının başında yer alan siyaset felsefesindeki tartışmalardan hareketle olmayan söylemleri de sorunsallaştıran yazar, basında kamusal alan ile özgürlük, özgürleşim, siyasal eylem, demokrasi ve çoklu kamusalıklar arasında yeterince ilişki kurulmadığını da tartışmaktadır.

Dergimize daha önce yöndeşmeyi odağa alan medya politikaları konusunda katkıda bulunan Oğuzhan Taş da, Gülsüm Depeli gibi basının kamusal alan anlayışını, bu kez "zina" örnek olayı çerçevesinde analiz ediyor. Zina tartışması aracılığıyla, kamusal/özel alan; bireysel/toplumsal ayrımlarına ilişkin basındaki tahayyülleri eleştirel bir biçimde sorgulayan yazıda, öncelikle kamusal/özel ikiliğine ilişkin kavramlaştırma feminizme özel bir vurguyla tarihsel olarak ele alınarak "özel yaşam" konusundaki bireyci ve toplulukçu yaklaşımlar tanıtılıyor. Taş'ın yazısı da, kamusal alan ve medyayla ilgili önceki yazı gibi toplumsal olarak etkin olmaları nedeniyle köşe yazılarına odaklanıyor. Siyasal yelpazenin farklı noktalarını temsilen seçilen 5 gazete üzerine gerçekleştirilen analiz sonucunda konuyla ilgili görüşler iki kutupta toplanıyor: Zina ile ilgili düzenlemeye karşı çıkanların temel gerekçesi, özel yaşamın devletin müdahale etmemesi gereken bir alan olmasıyken; zinanın genel ahlak anlayışı ve toplumsal değerlerin bozulmasıyla doğrudan ilişkisi olduğunu ve bireylerin özel yaşam alanlarına terk edilemeyecek bir olgu olduğunu savunanlar ise devletin aile ve toplumun değerlerini koruması gerektiğinden hareketle zinanın ceza gerektiren bir suç olarak düzenlenebilirliğini savunuyor. Taş'a göre, "zina düzenlemesine yönelik destek ve itirazlardaki ortak bir nokta, özel yaşamın siyasallığına ilişkin sınırlayıcı bir tutum içinde olmaları ve özgürlük sorunsalını yalnızca devlet müdahalesinin varlığı/yokluğu eksenine oturtmalarıdır. Düzenlemeye karşı çıkanlar, birey ve devleti karşıt kutuplar olarak ayırmaş-

tırp dolayımılayıcı bir toplumsal mekanizma tanımlamamışlar ve özgürlüğü yalnızca bir özel yaşam serbestisine indirgemişlerdir. Bunun sonucunda özel yaşam dışında bir özgürleşim olanağı kalmadığı gibi, özel yaşam sorunlarının kamusallaşma imkânı da örselenmektedir." Zina ile ilgili görüşlerin sıklıkla Avrupa Birliği üyeliği ile nedensellik ilişkisi içerisinde tartışılmış olması ise çalışmanın diğer önemli bulgularından.

Derginin son makalesinde ise basının kamusal alanı nasıl kavradığı meselesini Anadolu Üniversitesi'nden Banu Dağtaş ve Erdal Dağtaş, Cumartesi Anneleri'nin eylemlerinin temsili özelinde bu kez haberlere bakarak "sivil itaatsizlik" kavramlaştırmasına başvurarak ele alıyorlar. Daha önceki yazılarda seçilen gazetelere dair yapılan liberal, sosyal demokrat, "liberal" sol, "Kemalist" sol, "İslamcı" sağ kategorileştirmeleri yerine bu kez "sağ" ve "sol" şeklinde ikili bir ayrımla 5 gazete seçiliyor (Seçilen gazetelerden *Yeni Şafak*'ta "Cumartesi Anneleri" eylemleri hiç yer almıyor, ama bu yokluğun kendisi de şüphesiz çok önemli). Aslında, araştırmacıların gazetelere dair yaptıkları tanımlar arasındaki bu farklılıkların kendisi de gelecekte başka bir çalışmanın konusu olabilir. Yazıda aktörler, temalar, kelime tercihleri, sentaktik tercihler, tırnaklı alıntılar ve aşırı kelime vurguları kapsamında haberlerin eleştirel söylem analizi yapılıyor. Haberlerin güç/iktidar sahibi kurum ve kişilerin söylemleriyle kapandığı varsayımından hareketle "Cumartesi Anneleri" eylemlerinin sağ basını temsil eden *Hürriyet* ve *Türkiye* gazetelerinde güçlünün/devletin söylemiyle, sol basını temsil eden *Cumhuriyet* ve *Emek* gazetelerinde ise güçsüzlerin, yani "Cumartesi Anneleri"nin söylemiyle kapandığını ortaya koyan çalışmada, her ne kadar sol basına dair de "kapanma" sözü kullanılsa da aslında burada kurulan güçsüzün temsiliyetinin, "hem muhalif basının önemi ve yaşatılması hem de Türkiye'de diğer güçsüz kesimlerin basında nasıl temsil edildiğini gündeme getirmesi açısından önemli" olduğu vurgulanıyor. Hegemonik mücadele açısından güçsüzün temsiliyetinin öneminin altını çizen yazarlar, diğer yazılardan farklı olarak bu temsiliyetin gerçekleşmesi ile büyük sermaye grubuna ait olmama arasında da paralellik kuruyor.

Kendisi de kamusal alan olan gazeteler düzleminde haberler ve/ya köşe yazılarında türban, zina ve Cumartesi Anneleri'nin temsili üzerine yapılan analizlerle Türkiye'de kamusal alan ve demokrasi üzerine yapılan tartişmalara önemli katkılarda bulunan dört yazarlı başka nitelikli araştırmalarla da gelecekte greceğimizden kuşku yok.

Kültür ve İletişim dergisi her zamanki gibi nitelikli araştırmalarını gönderen yazarlar, değerli raporlar yazan çok sayıda hakem, tasarımı gerçekleştiren Mehmet Sobacı ve ekibi ile, yayın ve dağıtım-dan sorumlu İletişim Mezunları Vakfı alışanlarının emekleri sonucunda karşınıza çıkabildi. Elinizde tuttuğunuz dergi için harcanan emek elbette sadece bu sayıda yer alan yazılarla sınırlı değil. Yayınlanma olanağı bulamayan, hakemlerce reddedilen ya da büyük çaplı düzeltmeler alan, burada görülmeyen pek çok yazı için editoryal kadro ve hakemler büyük emekler harcamaktalar. Editör asistanları ise bu süreçte can damarı. Bu nedenle, son olarak şimdiye kadar en az iki kişinin asistan olarak çalıştığı derginin tüm bu işlerinin organizasyonunda yardımcı olarak, tek başına büyük bir özveriyle çalışan editör asistanı Aylin Aydoğan'a çok teşekkür ederim.